

LANDSHÖVDINGEN BRITT MOGÅRD

När en ny landshövding ska utses av regeringen är det alltid en viss spänning bland länsstyrelsens personal. Finns det någon lokal kandidat? Vad är den nya landshövdingen intresserad av? Miljövårdarna hoppas på en miljöengagerad landshövding. De som arbetar med näringslivsfrågor hoppas på en näringslivsintresserad. Kulturvårdarna vill ha en person som vill prioritera bevarandeintressena i samhällsutvecklingen.

Den länsstyrelsetjänsteman som i första hand vill hävda länets intressen önskar sig en landshövding med politisk bakgrund. Bäst är ett nyligen avgånget statsråd (helst från den sittande regeringen). Då är kontaktvägarna mot regeringen och utskotten öppna. I andra hand önskar man en ledande riksdagsledamot, som varit utskottsordförande. Landstings- och kommunalråd och f.d. generaldirektörer kan också ha ett visst nationellt nätverk. Däremot tar det flera år för näringslivs- och organisationsfolk att bygga upp det politiska kontaktnät som är viktigt för att hävda länets intressen.

En f.d. departementschef är van att vara den självklara företrädaren för sitt departement. En f.d. riksdagsledamot har däremot fått kämpa för att få uppmärksamhet för sin person och sina goda idéer. Det gör att riksdagsledamoten ibland uppträder som konkurrent till den övriga länsstyrelsen i stället för som företrädare för myndigheten.

Så utnämndes då Britt Mogård till landshövding i Kronobergs län. Bingo! Hon var en centralt placerad politiker med värdefulla erfarenheter och kontakter. Det visade sig snart att hon var fast besluten att arbeta hårt för länets utveckling.

En viss omställning blev det för henne. På departementet är statsrådet BESLUTSFATTAREN. På länsstyrelsen finns det många beslutsfattare, som alla har sina deadlines. För att få en snabb och effektiv ärendehantering ska besluten inte fattas på en högre nivå än vad som behövs för ett korrekt och rättsäkert beslutsfattande. Den stora massan av länsstyrelsens ärenden är av rutinkaraktär. Dem ser inte landshövdingen eller länsrådet, som ska koncentrera sig på strategiska och övergripande beslut. Britt hade ibland svårt att inse andra beslutsfattares behov att få utrymme för att avsluta sina ärenden och vi hade några intensiva diskussioner om det.

Britt Mogård var van att uttrycka sina åsikter i klartext. En del personer hade nog väntat sig mer inlindade formuleringar från en landshövding och kände sig helt "sågade", när hon hade uttryckt sin åsikt.

Britts rökbehov kom också att medföra en del problem. Kommentarer om att lokaler var rökfria bemötte hon synnerligen kyligt. Själv tappar jag rösten i rökfyllda rum. Men Britt och jag lyckades ganska snart finna ut hur vi skulle kunna sitta i både tjänsterum och tjänstebil och få röken att gå ut genom ett fönster och jag att behålla rösten.

Liksom andra landshövdingar fungerade Britt Mogård som dörröppnare när det gällde kontakter och tänkta projektfinansiärer. Britt nöjde sig inte med att bara vara en galjonsfigur. Hon ville själv påverka och leda projekten. Jag minns ett tillfälle, när en projektledare talade

om för henne att det inte var meningen att hon skulle lägga sig i projektarbetet. Hennes roll som ordförande var att ge legitimitet för projektet. Jag behöver väl inte säga, att den projektledaren inte blev gammal på sin post.

Under Britt Mogårds tid som landshövding var det givetvis många intressanta ärenden som avgjordes och många spännande projekt som startades och drevs. Här är några av projekten.

Teknikcentrum

På 1980-talet diskuterades mycket hur man skulle öka kontakterna mellan forskarna på universiteten och högskolorna med utvecklingsavdelningarna på företagen. När Britt Mogård kom till länet 1983 var diskussionen om "Teknikcentrum i Växjö" i full gång. Men det blev en slingrig väg innan vi kunde starta verksamheten. Från början var vi inriktade på att centrumbildningen främst skulle syssla med informationsbehandling och teknikinformation, eftersom både högskolan och Telub/FFV Elektronik i Växjö hade en bred personkompetens inom området. En annan utgångspunkt var att vi skulle använda Telubs Teknikskola, efter det att Telubs utbildning av libyska studenter/officerare avbrutits.

Inriktningen kom att ändras när Soft Center i Ronneby bildades och tog över ett antal av de duktigaste IT-människorna från Högskolan. När det gällde teknikskolan var det svårt för mig som förhandlare att ena Telub och Växjö kommun. Telub ville ha betalt för de ytterst moderna utbildningslokalerna. Växjö kommun menade att Telub redan fått betalt för skolan, när staten betalade kompensation för den avbrutna utbildningen av libyerna. Kompromissviljan var obefintlig och vi fick lösa lokalfrågan på annat sätt.

Våren 1984 kunde länsstyrelsen, landstinget och Växjö kommun bilda Stiftelsen Teknikcentrum i Växjö med Britt Mogård som engagerad ordförande. Högskolan i Växjö intog en avvaktande hållning till nära kontakter med länets företag. Det uttrycktes som att man inte "ville vara en byhögskola utan en högskola i världen".

En viktig uppgift för Teknikcentrum var att förmedla praktikplatser och examensuppgifter för studenter ute på företagen. Företagen fick hjälp med att finna experter på olika områden, ordna studiebesök och hitta kurser eller själva skraddarsy utbildningar för personalen.

Föreståndaren hade en bakgrund på Styrelsen för teknisk utveckling och det var naturligt för honom att bygga upp fleråriga utbildningsprogram för grupper av länsföretag. Ett sådant program som kom igång under Britt Mogårds tid var QGLAS-projektet för att utveckla kunskap och teknik för svensk glasindustri, mättekniska metoder och kvalitetsteknik.

Kronoberg mot år 2000

Britt Mogård visade redan från början att hon gärna ville pröva nya vägar för att främja länets utveckling. Själv hade jag ett antal idéer och projektförslag liggande på lösa lappar och som inte kommit till utförande tidigare på grund av alla traditionella uppgifter på länsstyrelsen. Hos Britt mötte jag ett gensvar och en entusiasm som stimulerade till en vidareutveckling av dessa idéer. Framförallt gällde våra resonemang om hur man bäst skulle marknadsföra

Kronobergs län utåt och bland kronobergarna själva, som inte var helt medvetna om vilket fint län de bodde i. Vi upplevde också att man borde stimulera till fler och fördjupade diskussioner om länets framtid, om strategier för utveckling och om olika praktiska åtgärder. Så småningom kom projektet "Kronoberg mot år 2000" ge en ram kring olika projektarbeten som låg utanför de traditionella myndighetsuppgifterna. Finansieringen kom att lösas genom bidrag från kommunerna, landstinget och länsstyrelsen.

En viktig fråga att ta itu med var bristen på informationsmaterial om länet. I projektet togs därför tidigt fram broschyrer och affischer. Därefter kom en period med en mer specialiserad information. En videofilm togs t ex fram om glasbruken i länet.

En viktig sak var att höja kronobergarnas självkänsla. Det kunde göras genom att visa på goda föredömen. Vi började med att utse Årets kronobergare. Den första pristagaren blev Ingvar Kamprad. Värmlänningarna har på ett förnämligt sätt lyckats lyfta fram sina författare. Varför skulle man inte kunna göra det med författare från Kronoberg? Länet har ju hyst "århundradets författare" Vilhelm Moberg, nobelpristagaren Pär Lagerqvist, Elin Wägner och Carl von Linné. Vi lät därför ta fram två böcker om "Författarnas Kronoberg".

För att stimulera framtidstänkandet gav vi ut "Kronoberg mot år 2000- en bok om framtiden" Här gav experter från riksplanet sin syn på länets utveckling och möjligheter. Boken följdes upp av debatter, studiecirkel och skoltävlingar. I juni 1988 kom ytterligare bok om framtiden ut med skribenter från länet.

Kronoberg-Minnesota blev ett mycket omskrivet projekt. Vilhelm Moberg hade ju hämtat sina utvandrare från Kronobergs län och Utvandrarnas Hus hade byggts i Växjö. Det var därför naturligt att starta ett utbyte med Minnesota. Från början var det svårt att tro att staten Minnesota med 4 miljoner invånare skulle ta lilla Kronobergs län med 175 000 invånare på allvar. Men Britts personliga vänskap med den dåvarande viceguvernören Marlene Johnson kom att betyda mycket för arbetet. Ett antal delegationsresor ledde till att staten Minnesota våren 1985 förklarade Kronoberg som "Sister State" till Minnesota. Vi kom överens om ett utbytesprogram inom näringsliv, utbildning, kultur och turism. Under många år har arbetet inom dessa områden varit mycket konkret och resultatrikt. På näringslivsområdet har Minnesota Trade Office och Almi Kronoberg hjälpt till att skapa företagskontakter. Delegationsresor och minimässor har skapat ytterligare kontakter. På utbildningssidan har University of Minnesota, och Växjö Högskola, numera Linneuniversitetet, haft ett omfattande och innehållsrikt utbyte med studenter, lärare och forskare. Även på gymnasienivå har ett visst utbyte skett. På kultursidan har utbyte skett med opera, teater, konstnärer, körer, musikgrupper osv. När det gäller turismen har också en påtaglig ökning av antalet turister skett mellan Minnesota och Kronoberg.

Kronobergsmodellen

I slutet av Britt Mogårds landshövdingetid utreddes på den nationella nivån en samlad länsförvaltning inordnad i länsstyrelsen, kallad Norrbottensmodellen. De fristående länsorganen ogillade tanken. Britt Mogård menade att ett samordnat utvecklingsarbete kunde

ske även mellan fristående organisationer. De olika länsorganen antog en gemensam grundsyn som Britt själv gjorde det första utkastet till. Man kan konstatera att länet under Kronobergsmodellens år fick fram ett mer intensivt och samordnat utvecklingsarbete än någonsin tidigare.

På personalutbildningssidan gavs under några år utbildning i länet för statligt anställda i stället för i Stockholm eller på olika kursgårdar. Det gjorde att rese- och traktamentskostnader hölls nere samtidigt som fler anställda gavs möjlighet att delta i utbildningen.

Kronobergsmodellen kom inte att påverka statsmakternas beslut om organisation särskilt mycket. Lantbruksnämnden och fiskenämnden inordnades i länsstyrelsen och länskolnämnden avskaffades. Länsarbetsnämndens verksamhet försvann in i ett centraliserat arbetsförmedlingsverk. Skogsvårdsstyrelsen inordnades i större regioner inom ramen för Skogsstyrelsen. Men under en tid framstod Kronobergsmodellen som ett alternativ till den föreslagna modellen.

Britt Mogård visade under sin landshövdingetid en vilja att pröva nya vägar för att utveckla länet och förvaltningen. Hennes starka personlighet gjorde också att mycket kunde åstadkommas i ett ganska trögrörligt system av olika myndigheter.

Claes Sjöblom

Claes Sjöblom.

Länsråd vid Länsstyrelsen i Kronobergs län 1985-2008 med avbrott för arbete i Civildepartementets utvecklingsgrupp för länsstyrelserna, för arbete på Sveriges EU-representation i Bryssel och för arbete som landshövding i länet 2007.